

Пише: Дејан Вук Станковић
петак, 28 новембар 2008 19:46

Процес евроинтеграција Србије се налази у озбиљном застоју. Овакво стање ствари потврђено је изостанком укидања визног режима за грађане од стране ЕУ и очекивањем да ће доћи до пролонгирања примене Привременог трговинског споразума. Ако се овим опорим чињеницама дода не тако „ружичаст“ извештај Европске Комисије о напретку Србије ка ЕУ, као и врло хипотетичко, а самим тим и неизвесно помињање стицања статуса кандидата за чланство у ЕУ током 2009, онда постаје јасно да актуелни застој у евроинтеграцијама може имати перспективу да траје, односно да постане један крајње непријатан политички догађај за еватореформску политичку елиту и њене, тренутно врло бројне, присталице.

Актуелна криза српских евроинтеграција наметнула је у јавности потребу њиховог разматрања. Уопштено узев, европске интеграције једне државе и друштва су историјско-политички процес у коме се стандарди ЕУ прихватају и делотворно примењују од стране државе која тежи чланству у европској породици држава и народа. Уз прихватање општег оквира интеграција који се састоји из прихватање општих стандарда, сваки претендент на чланство у ЕУ, имплиците или експлиците, у зависности од случаја, усаглашава своје ставове по осетљивим политичким питањима, како са ЕУ као целином, тако и са свим појединачним државама чланицама заинтересованим за неко од питања око којих постоје или могу постојати неспоразуми.

У случају Србије, политички изазови тичу се сарадње са Хашким трибуналом и статуса Косова и Метохије. Листи питања за политички разговор и усаглашавање са ЕУ треба додати и питања као што су став Србије према чланству у НАТО-у, али и питање о регионалној добросуседској сарадњи. Оба питања су укључена у неке од фаза придруживања ЕУ: добросуседски односи предвиђени су ССП-ом док је чланство у НАТО-у садржано у логици и пракси процеса придруживања ЕУ, о чему говори искуство свих бивших социјалистичких држава које су постале пуноправни чланови ЕУ.

Текући застој у евроинтеграцијама Србије открио је и један важан, рекло би се кључни унутрашњеполитички недостатак: нејасно дефинисану и неконкретизовану политичку вољу за прикључивањем ЕУ. Упркос громогласним медијским заклетвама о

Пише: Дејан Вук Станковић
петак, 28 новембар 2008 19:46

привржености политичке елите европском путу, остаје горко сазнање да је законодавна активност у погледу европских интеграција била и остала занемариво слаба у односу на предвиђене, прилично амбициозне планове. Немоћ парламента показује да широко прихваћен консензус политичких актера о ЕУ, пре представља маркетиншку умотворину, него практично остварив подухват. Оваква политичка констелација краткорочно поткопава општи оквир интеграцијског процеса, чинећи га фрустрирајуће спорим и конфузним, у јавности чинећи да се постепено дискредитује европски пројекат.

Званично, недовољна сарадња са Хашким трибуналом представља разлог застоја у европским интеграцијама Србије. Такође је несумњиво да се сарадња са Хашким Трибуналом поистовећује са хапшењем Ратка Младића. Ако нема Младића у Хагу, нема ни озбиљног приближавања ЕУ. Конкретно, није довољна недвосмислена политичка воља коју прати оперативни рад на терену, тражи се резултат. Уз наведено, хашки услов за европске интеграције јасно говори да је довољно да једна држава блокира интеграције државе претендента на ЕУ и да придруживање одложи докле год се не испуни неки од предвиђених услова.

Ово сазнање о процедури одлучивања у ЕУ, чини српски пут ка ЕУ отежаним, нарочито ако се узме у обзир ситуација око другог осетљивог политичког питања на релацији Београд-Брисел: питања статуса Косова и Метохије.

И по питању КиМ, као што је то случај и поводом других питања, евроинтеграције Србије подразумевају висок степен сагласности између званичне европске и српске политике. Будући да су двадесет две земље чланице ЕУ признале независност Косова, ситуација безана за проблем Косова и Метохије веома је компликована. Тачка сусрета српске и европске политике поводом Косова и Метохије могла би бити мисија ЕУЛЕКС, чију ауторизацију треба да одобри Савет безбедности УН, под претпоставком његове статусне неутралности и одсуства референци на Ахтисаријев план. Овако схваћен ЕУЛЕКС, уз позитивно мишљење Међународног суда правде у Хагу по иницијативи Србије, могао би да значи оптималан резултат српске дипломатије у процесу европских интеграција и решавања косовскометохијског проблема.

Прихватање ЕУЛЕКС-а отклонило би стање политичке конфронтације са ЕУ, док би позитивно мишљење Међународног суда правде у Хагу могло позитивно утицати на питање статуса Косова и пуноправног чланства Србије у Унији. Наиме, са позитивним мишљењем Међународног суда правде по питању самопроглашене независности Косова, Србија би могла да спречи повезивање њеног пуноправног чланства у ЕУ са

Пише: Дејан Вук Станковић
петак, 28 новембар 2008 19:46

признањем косовске независности. Да би овај сценарио био реалистичан требало би да се сложи још по која коцкица, међу којима је засигурно она која се тиче америчке политике. Наиме, одсуство условљавања по питању независности Косова и целовитости евроинтеграција Србије подразумева индиректно одустајање од става да Србија треба да бира између „европске будућности и Косова“. Ако Американци (што је истини за вољу мало вероватно, посебно након именовања Хилари Клинтон за новог државног секретара) одустану од наведеног става, могуће је претпоставити да би Србија могла да уђе у ЕУ без признања Косова.

У супротном, међу европским државама лако би се могла пронаћи нека „нова Холандија“ која би пуноправно чланство Србије у ЕУ ставила у контекст већ познате синтагме „о добросуседским односима у региону као неопходном предуслову за улазак у ЕУ“. Ова могућност није без упоришта у европском приступу решавању питања статуса Косова. Последњи извештаји Европске комисије о Србији и Западном Балкану говоре о Косову као случају за себе, док се Србији у склопу приче о европској будућности сугерише подршка приступу Косова регионалним организацијама. Важно је, како се наводи у извештају Европске комисије о напретку Србије ка ЕУ у 2008-ој, да Србија покаже конструктивни став према учешћу Косова у регионалним иницијативама.

Поводом Косова и неких још нерашчишћених рачуна из ближе и даље прошлости, појавило се питање односа Србије са земљама региона, конкретно са Хрватском, Македонијом и Црном Гором. Након што су Македонија и Црна Гора признале независност Косова, директно везујући тај чин за своје укључивање у евроатлантске политичко-безбедоносне структуре, Србија је реаговала жестоко, повлачећи своје амбасадоре из ових држава и протерујући њихове амбасадоре.

Након краћег времена, из Београда су се чули знаци спремности да се дипломатски односи врате на највиши ниво, али је на дневни ред дошао проблем са Хрватском, односно поново су се активирала спорења везана за ратове деведесетих. Иако нико не може са сигурношћу да претпостави исходе дипломатских ратова Србије и земаља у региону, сама чињеница њиховог постојања додатно оптерећује компликован европски пут Србије.

Питање односа са НАТО тренутно стоји у другом плану српске евроинтеграцијске политике. Разлози за тако нешто су, рекло би се, јавномњенске и геостратешке природе. Због још свежих рана насталих услед бомбардовања Србије, приступ НАТО-у није тема која може имати позитиван одјек у српској јавности. Уз то ваља додати да подршка Русије по питању Косова било какву помисао на обнављање НАТО

Пише: Дејан Вук Станковић
петак, 28 новембар 2008 19:46

ентузијазма чини прилично спорним. Ипак, с ону страну оправданих негативних набоја према Северноатлантској алијанси и геополитичких рачуница везаних за Русију, досадашње искуство земаља које су након пада Берлинског Зида приступиле ЕУ, показује да процес придруживања овој организацији готово по правилу иде заједно са чланством у НАТО. Ово посебно важи за некадашње социјалистичке државе. Наиме, све земље некадашњег Источног блока су најпре постале чланови НАТО-а, а потом ЕУ, док се претенденти на чланство у ЕУ, Хрватска и Албанија, након потписивања Протокола о приступању НАТО, ужурбано припремају за чланство у савезу.

Полазећи од наведених околности, основано се може поставити питање да ли ће Србија моћи да буде случај изузет из општег обрасца за придруживање ЕУ. Из искуства је јасно да евробирографи и НАТО стратегије нису склони импровизацијама као ни нарочитом уживљавању у посебности историјске судбине малих народа.

Политика европских интеграција налази се у кризи. Ако се узму у обзир ставови еврореформске политичке елите и очекивања ЕУ, као и логика и пракса интеграцијског процеса, постоји пуно разлога за сумњу да ће процес интеграција имати ону врсту убрзања и видљивих позитивних учинака на живот грађанства у Србији, што нам је много пута до сад јасно и гласно обећавано. Срж кризе је у изостанку ефективне политичке реализације европске агенде у Србији, али и у приметном јазу између Србије и ЕУ у приступима регионалним политичко-безбедносним изазовима.

Иако је постојећим околностима тешко предвиђати политичка кретања, успехом европски оријентисане политичке елите могло би се сматрати стављање Србије на белу шенгенску листу и добијање статуса кандидата до краја мандата актуелне Владе, све под претпоставком да мандат траје између три до четири године. Сваки други позитивнији исход био би неочекиван добитак, док негативнији исход од поменутог не би био нарочито изненађујући, посебно ако се озбиљно схвате како поједине поруке из Брисела тако и висок степен наше унутрашње слабости почев од неорганизованости, конфузије и дневнополитичких спорења.